

DOKUMENTUJEME

Dokumentovanie príbehov pamätníkov a pamätníčok 20. storočia tvorí jednu z hlavných aktivít Post Bellum SK. Každý príbeh pamätníka rozpráva o dilemách, ktorým museli naši rodičia, starí rodičia a prarodičia čeliť – a stavia nás pred otázku, ako by sme sa v podobných situáciách zachovali my. Príbehy 20. storočia je dokumentaristický projekt, v rámci ktorého nahrávame rozhovory s pamätníkmi a pamätničkami, svedkami dôležitých udalostí minulého storočia, a teda mapujeme osudy ľudí, ktoré ilustrujú pestrosť dejín 20. storočia. Naším cieľom je zachytiť skrz tieto životné príbehy pamäť minulého storočia. A práve široké spektrum týchto zdokumentovaných osudov zaručí, že obraz pamäti 20. storočia bude plastickejší a autentickéjší.

Dokumentovaniu príbehov sa Post Bellum SK venuje od roku 2011. Príbehy pamätníkov a pamätníčok publikujeme v našom verejnom online archíve www.memoryofnations.sk, ktorý obsahuje jednu z najväčších zbierok Oral history na svete.

Nutnosť zachytávať tieto príbehy ilustruje aj plynutie času, a teda potreba zdokumentovať príbehy pamätníkov a pamätníčok generácií, ktoré postupne odchádzajú. Cieľom, ktorý každoročne napĺňame je ich zaznamenanie, aby sa ich spomienky nestratili a svedectvo o minulom storočí ostalo zachované.

Cez príbehy 20. storočia zároveň vieme poukázať na negatívne tendencie objavujúce sa aj v súčasnosti, medzi ktoré patrí náklon k autoritatívnym režimom, nárast extrémizmu, radikalizovanie sa spoločnosti a mnohých ďalších. Tieto prejavy boli charakteristické hlavne pre obdobia nedemokracií a je potrebné cez príbehy pamätníkov a pamätníčok poukazovať na ich nebezpečenstvo.

Budovanie archívu pamäti 20. storočia (www.memoryofnations.sk), ktorý je online a verejne prístupný, slúži ako zdroj historických prameňov vo forme Oral history. Jeho prínosom je rozsiahly obsahový záber a zároveň dostupnosť pre širokú aj odbornú verejnosť.

- aktuálny počet pamätníkov v Memoryofnations.sk:
17 261 pamätníkov v databáze
9 173 publikovaných pamätníkov
18 102 registrovaných bádateľov
- počet natočených príbehov 20. storočia:
171 zdokumentovaných príbehov pamätníkov a pamätníčok
- počet publikovaných príbehov 20. storočia: **126**
- projekt Tipsport pre legendy: **V rámci projektu sme zdokumentovali 6 príbehov pamätníkov a pamätníčok (Anton Švajlen, Jozef Štibrányi, Ján Medvid', Mária Potočná, Eva Bródyová, Eva Seidlová)**

- počet dokumentaristov: **77**
- počet korektorov, prekladateľov: **3 korektorky, 3 prekladateľky**
- info o archíve na slovenskej doméne
- V priebehu roka 2023 bola spustená slovenská verzia online archívu Memory of Nations, ktorá je prístupná na doméne www.memoryofnations.sk.

VZDELÁVAME

- počet zrealizovaných **workshopov** v roku 2023: **265 workshopov**
- približný **počet detí a študentov**, ktorí workshopy zažili: **6 320 detí**
- výber miest, kde všade sme boli:
  - **krajské mestá: Bratislava, Trnava, Trenčín, Žilina, Nitra, Banská Bystrica, Košice, Prešov**
  - **okresné mestá: Levice, Hlohovec, Prievidza, Poprad, Žiar nad Hronom, Galanta, Michalovce, Partizánske, Čadca, Zlaté Moravce, Humenné, Dolný Kubín, Senec, Sabinov, Zvolen, Nové Zámky, Senica**

- **3 reakcie na workshopy:**

žiačka ZŠ Park Angelinum Košice: "Veľmi sa mi to páčilo, bolo to zaujímavé a dozvedela som sa veci o ktorých som nevedela. Páčilo sa mi, že to bolo interaktívne a že sme sa aj zabavili (napr. pri hraní scénok). Robte to ďalej, bolo to super."

žiak Súkromné gymnázium Železiarne Podbrezová: "Spoločný dialóg bol veľmi prínosný, odnášam si zaujímavé informácie a najmä odkazy na videá, ktoré si doma pozriem, nakoľko považujem tému Nežnej revolúcie za veľmi dôležitú pre moderné dejiny."

p. učiteľka Košťálová ZŠ Topoľová Nitra: "Dobrý deň, chcela by som sa poďakovať za realizáciu workshopu na našej škole. Lektori boli pripravení, pohotoví, ústretoví, vidno, že majú prax pri vedení podobných aktivít. Veľmi pekne ďakujem za profesionálny prístup obom lektorom i všetkým zúčastneným, vďaka čomu sme mohli tento workshop dnes absolvovať."

Projekt **Divadlo pamäti:**

Projekt Divadlo pamäti je medzinárodná spolupráca s holandským divadlom Theater Na de Dam ako lídrom projektu, ktorý financuje Európska komisia. Zapojených bolo 9 krajín, medzi inými, aj slovenské a české Post Bellum. Hlavnou ideou tohto projektu, je vytvorenie divadelného predstavenia (inscenácie) v každej zo zapojených krajín v rámci témy pripomienky obetiam holokaustu, ktorú si uctieame každoročne 27.1.

Do projektu sa zapojili mladí študenti vo veku od 14-18 rokov. Na Slovensku vznikla inscenácia s názvom "Úkryty a úteky" v podaní žiakov nitrianskej Základnej umeleckej školy Rosinského pod vedením Marici Šiškovéj. V divadelnej autorskej hre spracovali 5 ľudských príbehov, ktoré boli zdokumentované už predtým dokumentaristami Post Bellum. Boli to príbehy ľudí, ktorí sa v mladom veku museli ukrývať alebo utekať pred hrôzami 2. svetovej vojny a holokaustu.

web Puzzle pamäti národa

www.puzzlepamatinaroda.sk

vypracovaných počas roka 2023: Oficiálne sme v roku 2023 rozšírili ponuku materiálov na webe Puzzle pamäti o **24 pamätických profilov**, t.j. **48 pracovných listov** pre žiakov a študentov, **24 metodických listov** pre učiteľov a **24 podcastov**.

Priemerne 3 500 návštev mesačne, s používaním webu min. 30 minút

Multižánrová medzinárodná vzdelávacia konferencia pre študentov a študentky univerzít, pedagógov a pedagogičky, čerstvých absolventov a absolventky VŠ **Slobodní študenti (2.ročník)**. Multižánrová vzdelávacia konferencia vznikla ešte v roku 2022 ako jedna z aktivít nórskeho projektu History defines our future. Prostredníctvom konferencie sme priblížili študentom a pedagógom ako zaujímavo vyučovať o moderných dejinách, ako získať finančné prostriedky na dobré nápady, čo je crowdfunding, ako zrealizovať kampaň, ako viesť rozhovory s ľuďmi, ktorí prežili nedemokratické režimy alebo ako bojovať proti dezinformáciám. Konferencia vznikla ako ďalšia z vzdelávacích aktivít, a nakoľko workshopy ako primárny vzdelávací prostriedok nášho združenia robíme pre vek. kategóriu 8.-9. roč. zákl. škôl a stredné školy, rozhodli sme sa vytvoriť takúto vzdelávaciu platformu aj pre vysokoškolských študentov a ich pedagógov.

V rámci konferencie boli simultánne tri bloky: blok umenie, žurnalistika a príbehy; blok moderné vzdelávanie; blok fundraising, marketing a manažment. Konferencia bola určená naozaj pre širokú vrstvu študentov rôzneho zamerania. Na konferencii sa zúčastnili najmä slovenskí lektori: Iveta, Ditte Jurčová, Marián Jaslovský, Sandra Polovková, Sandra Sviteková (Dejepis Inak), Lucia Pašková a Zuzana Suchová, Ľubomír Morchbacher a Martin Slávik a iní. Na konferencii sa zúčastnil aj izraelský lektor, Tomer Carmeli z organizácie Fighting Online Antisemitism a tiež aj Miriam Mouryc, ktorá pracuje v Yad Vashem.

(počet **lektorov 20**, **účastníkov 41**, termín **21.11. - 23.11.2023**, **Múzeum holokauastu v Seredi**)

Kinopríbehy

Kinopríbehy sú vzdelávacia aktivita primárne určená študentom 8.-9- ročníka základných škôl a študentov stredných škôl a tiež aj pre verejnosť. Počas podujatia sme najprv premietali krátky film a za ním nasledovala diskusia (premietanie zdokumentovaných pamätníkov a diskusia na tému ako ochraňovať demokraciu a ako uchrániť slobodu a ľudské práva).

Diskusie moderovala Sandra Polovková, Juraj Rizman a Slavomír Hlásny, ktorí diskutovali s historikmi aj verejne známymi osobami (Ivan Kamenec, Sanda Sviteková, Michael Szatmáry, Katarína Koščová a i.) Viac info: <https://www.postbellum.sk/cinemastories-wwii/>

- pre verejnosť sa uskutočnilo 10 podujatí : 500 ľudí
- pre školy sa uskutočnilo 23 podujatí: 1 393 žiakov

VÝSLEDKY dotazníkov v spolupráci s 2Muse - vzorka 1 183 osôb (deti a mládež, ZŠ a SŠ)

základné školy

- 1) 81% žiakov a žiačok ZŠ si uvedomuje, že holokaust sa stal aj na Slovensku
- 2) 86% žiakov a žiačok ZŠ tvrdí, že všetkým ľuďom, ktorí utekajú pred vojnou, by sme mali pomáhať
- 3) po workshopoch si až 74% žiakov a žiačok ZŠ myslí, že demokracia zanikne, ak sa o ňu nebudeme starať a 88% žiakov a žiačok ZŠ si uvedomuje, že ich sloboda nesmie obmedzovať slobodu niekoho iného.

4) po workshopoch, na ktorých sa žiaci a žiačky ZŠ detailnejšie zoznamujú s nedemokratickými režimami na území dnešného Slovenska, si 87% žiakov a žiačok ZŠ jasne uvedomuje, že ľudia v totalitných režimoch sa nemajú tak dobre ako ľudia, ktorí žijú v demokracii

5.) Až 75% žiakov a žiačok ZŠ si myslí, že treba pomáhať všetkým ľuďom, ktorí utekajú pred vojnou na Ukrajinu.

6.) Korupciu a veľké rozdiely v spoločnosti vnímajú už žiaci a žiačky na ZŠ - 62% súhlasí s výrokom, že BOHATÍ KRADNÚ!

Naopak menej percent zasiahnutých žiakov a žiačok verí konšpiráciám, že svet ovláda iba malá skupina mocných. Percento dôvery je však stále vysoké, 38%.

stredné školy

1) Až 92% študentov a študentiek SŠ si uvedomuje, že holokaust sa stal aj na Slovensku

2) 87% študentov a študentiek SŠ si myslí, že treba rovnako pomôcť všetkým ľuďom, ktorí utekajú z akejkoľvek krajiny, ktorú sužuje vojna

3) Korupciu a veľké rozdiely v spoločnosti vnímajú aj študenti a študentky na SŠ - takmer polovica zasiahnutej vzorky, 47%, súhlasí s výrokom, že BOHATÍ KRADNÚ!

Naopak menej percent zasiahnutých študentov a študentiek verí konšpiráciám, že svet ovláda iba malá skupina mocných. Percento dôvery je však stále vysoké, 32%.

4.) Až 84% študentov a študentiek SŠ si myslí, že zlo uspeje, ak väčšina neurobí nič.

5.) Po absolvovaní workshopov si až 93% zasiahnutej vzorky študentov a študentiek SŠ uvedomuje, že ich osobná sloboda končí tam, kde začína sloboda niekoho druhého.

6.) po workshopoch, na ktorých sa študenti a študentky SŠ detailnejšie zoznamujú s nedemokratickými režimami na území dnešného Slovenska, si 89% žiakov a žiačok ZŠ jasne uvedomuje, že ľudia v totalitných režimoch sa nemajú tak dobre ako ľudia, ktorí žijú v demokracii

Aká je dôvera voči našim workshopom od študentov a študentiek?

Obsahu všetkých WS dôveruje výrazná väčšina detí. Najvyššiu mieru dôvery vzbudzuje WS „Iba sme sa narodili“, realizovaný na stredných školách. Približne 1 z 10 detí vyjadrilo nedôveru voči obsahu WS „Deň, kedy sa mlčalo“.

str. 44 - Z akých zdrojov čerpajú deti a mládež informácie?

Iba 12% zasiahnutej vzorky (1 183 osôb) sleduje denníky alebo časopisy, ich tlačенú verziu
76% zasiahnutej vzorky čerpá informácie na internete, 56% na sociálnych sieťach - najvýraznejší zdroj informácií

Na základe dotazníkov môžeme tvrdiť, že deti a mládež v značnej miere vnímajú krehkosť demokracie a to, ako je pre jej existenciu nutné sa o ňu starať. Ako nástroj k tomu, ako tento cieľ dosahovať, vidia najmä voľby.

Výrazná časť detí a mládeže vníma súvis a vzťah medzi právami a povinnosťami a spájajú slobodu s existenciou demokracie a ľudských práv.

- **spolupráca s inštitúciami a organizáciami** - zapájanie v Iniciatíve pre občianske vzdelávanie (IOV) IPAO, Gulag.cz, vzdelávacia spoločnosť Scio, nemecký Memorial, poľské Kolegium východnej Európy, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Mestská časť Bratislava - Nové Mesto, Novohradská knižnica Lučenec, PKO Prešov, Malý Berlín Trnava, Múzeum Modrý Kameň

- spolupráca s Ústavom sociálnej antropológie a Fakultou sociálnych a ekonomických vied - **odborná prax/stáž**: V Post Bellum v priebehu letného a zimného semestra absolvovali 3 študenti a študentky odbornú prax. Spolu absolvovali 180 hodín odbornej praxe.

Primárnou časťou odbornej praxe bolo zaučenie do metodiky dokumentovania Post Bellum SK. Počas školenia sa študent oboznámil aj s procesom technického spracovania dokumentačného materiálu. Ďalej v rámci dokumentovania príbehov pamätníkov a pamätníčok sa účastníci odbornej praxe oboznámil s princípmi archivácie získaných materiálov a ich ďalšieho spracovania. Počas realizácie praxe bol vo výsledku aplikovaný proces spracovania dát, ktorý môže poslúžiť aj pri ich ďalšom štúdiu. Výstupom tejto časti odbornej praxe bolo vyhľadanie, zdokumentovanie a spracovanie príbehu pamätníka, pamätníčky. Sekundárnou časťou praxe bola aktívna účasť na interdisciplinárnej konferencii Slobodní Študenti, organizovanej Post Bellum SK, ktorá sa konala v Múzeu holokaustu v Seredi. Počas tejto konferencie mal študent možnosť počas odborných prednášok a účastí na workshopoch si osvojiť znalosti z viacerých okruhov. Ďalšou súčasťou odbornej praxe bolo absolvovanie natáčania v profesionálnom štúdiu Post Bellum SK.

- **PROJEKT „GULAG XR“:**

Gulag XR je nový vzdelávací program založený na historických a archeologických výskumoch spojených s modernými technológiami, ako sú virtuálna a rozšírená realita alebo komiksy. “Európska pamäť Gulagu” - rozšírená realita ako vzdelávací nástroj” (European Memory of the Gulag - Extended Reality as an Educational Tool) - skrátené GULAG XR. Vzdelávací program je určený pre žiakov od 9. triedy základnej a strednej školy v Česku, Nemecku, Poľsku a na Slovensku. Cieľom bolo vytvoriť úplne nový prístup k výučbe o sovietskych represiách, pričom žiaci a študenti budú môcť okúsiť atmosféru Gulagu. Vďaka inovatívnym technológiám a prístupom (väčšiu časť tvorí komiksová podoba) získajú viac informácií a skúseností než pri bežnej výučbe. Cez reálne príbehy sme chceli priblížiť rôzne formy represíí - hromadné deportácie, popravy alebo tábory Gulagu, pričom slovo “Gulag” vnímame ako hlavný symbol všetkých týchto zločinov. Projekt zároveň upozorňuje na spoločný európsky rozmer sovietskych represíí. Na projekte sa podieľali organizácie Gulag.cz, vzdelávacia spoločnosť Scio, nemecký Memorial, poľské Kolégium východnej Európy a Post Bellum. Projekt vznikol za pomoci financovania z programu európskeho programu Erasmus+.

- počet a mená **lektorov a lektoriek**:

- aktuálne spolupracuje: **8 lektorov/lektoriek**: Tomáš Benko, Martin Gbúr, Slavo Hlásny, Martin Holko, Dominika Ježová, Laura Kollerová, Matúš Marek, Lucia Rossová

ROZPRÁVAME

PUTOVNÉ EXTERIÉROVÉ VÝSTAVY 2023

15 inštalácií putovných exteriérových výstav v spolupráci so samosprávami

V roku 2023 boli obsadzované výstavy HerStory a Po 2. svetovej vojne. Inštalácii výstav sa venujeme najmä kvôli tomu aby sa príbehy, ktoré dokumentujeme, dostali do povedomia čo najväčšieho počtu ľudí. Výrazne sa zameriavame na lokality, ktoré v prieskumoch ukazujú, že ich obyvatelia sú najviac náchylní dôvere v konšpirácie a dezinformácie, či sympatizujú s nedemokratickými režimami.

Január 2023 - HerStory - Revúca
Február 2023 - HerStory - Bratislava, Lamač
Marec 2023 - HerStory - Senec
Marec 2023 - HerStory - Vráble
Apríl 2023 - Po 2. svetovej vojne - Handlová
Máj 2023 - Po 2. svetovej vojne - Snina
Jún 2023 - HerStory - Dolný Kubín
Júl 2023 - HerStory - Čierny Balog
August 2023 - Po 2. svetovej vojne - Námestovo
September 2023 - HerStory - Senica
Október 2023 - HerStory - Stupava
November 2023 - HerStory - Sabinov
November 2023 - HerStory - Bratislava, Nové Mesto
December 2023 - HerStory - Veľký Krtíš
December 2023 - HerStory - Kežmarok

Memoriál Stopami ukryvaných detí 2023

[Krátky film zo 4. ročníka memoriálu](#)

V Post Bellum sa každoročne vydávame na viac ako 120 kilometrové putovanie po stopách Eliho a Esti – detí, ktoré sa počas 2. svetovej vojny museli pre svoj pôvod ukrývať. Memoriál je o NEZABÚDANÍ A ODKAZE MINULOSTI PRE SÚČASNOSŤ, o turistike, o prírode. Inšpiráciou pre vznik memoriálu Stopami ukryvaných detí bol memoriál Vrba – Wetzler, ktorý Sandra Polovková v roku 2018 odkrývala. Práve počas tohto kráčania, v diskusiách s Róbertom Schmidtom a Zuzanou Kohútovou vznikla idea putovania Slovenskom.

6 dní putovania Slovenskom, od Vrútok po Čierny Balog, obohatené kultúrnymi podujatiami – koncertmi, diskusiami a workshopmi, ktoré kopírujú život 2 židovských detí počas 2. svetovej vojny, kedy takmer denne bojovali o svoje životy.

Ceny pamäti národa 2023

Každoročne v spolupráci s Post Bellum ČR odovzdávame v Národnom divadle v Prahe Ceny Pamäti národa ľuďom, ktorí vo svojom živote dokázali, že česť, sloboda a ľudská dôstojnosť nie sú iba prázdne slová.

Laureáti za rok 2023 sú:

- **Eva Karvašová** (*1932) - Ako 10-ročná pomáhala partizánom. Keď jej ŠtB opakovane ponúkala príležitosti na zlepšenie životnej situácie, pokiaľ bude donášať na svojich priateľov, odmietla.
- **Mária Šídová** (*1937) - V čase najtvrdšieho stalinizmu poskytli jej rodičia útočisko kňazovi, ktorý utiekol z väzenia. Ona sama potom tajne doručovala jeho správy rehoľným sestram a skončila vo väzení.
- **Jan Litomiský** (*1943) - Odmietol sa stať udavačom a skončil na 3 roky vo väzení v Plzni. Ani stály dohľad Štátnej bezpečnosti ho neodradil od podpisu Charty 77. Stal sa jej hovorcom.
- **Marie Klangová** (*1924) - Počas totálneho nasadenia a nútených prác pre nacistické Nemecko prekresľovala pre odboj plány novej ničivej zbrane a kvôli tomu ju mučilo gestapo.
- **Vasyl Vyrozub** (*1970) - Pravoslávny kňaz dodával ukrajinským vojakom odvalu aj v tých najťažších situáciách. Po ich boku prežil zajatie, mučenie a desiatky dní neslýchaných útrap.

Deň vojnových veteránov 2023

Každý rok si 11. novembra pripomíname Deň vojnových veteránov, symbolicky pripnutím vlčieho maku. Tieto kvety sa kládli na hroby vojnových obetí. V Post Bellum pripomíname tento deň v spojitosti s verejnou zbierkou online a v uliciach slovenských miest. Výťažok zo zbierky používame primárne na dokumentovanie ďalších príbehov 20. storočia.

V roku 2023, počas Dňa vojnových veteránov, sa v uliciach vyzbieralo 5 997,05 eur. Online 503 eur v jednorazových daroch a 780 eur v pravidelných daroch. 11.11.2023, bol v Bratislave umiestnený aj stánok, ktorého zisk je súčasťou výslednej sumy v uliciach. Nachádzali sme sa v 12 slovenských mestách, v Bratislave, v Košiciach, v Prešove, v Dolnom Kubíne, v Trnave, vo Svite, v Galante, v Trenčíne, v Nitre, v Žiline, v Banskej Bystrici a v Leviciach.

časopis Príbehy 20. storočia

Už od roku 2018 vydáva Post Bellum štvrťročník Príbehy 20. storočia, ktorý sa venuje nielen témam z obdobia bývalých totalitných režimov a pridáva kontext súčasnej spoločnosti. Časopis sa snaží prehĺbovať kritické myslenie a aktívny spoločenský postoj, prispieť k deradikalizácii spoločnosti a interkultúrnemu dialógu. Nájdete v ňom vždy profilový rozhovor, ústredný tematický článok, komentáre, príbehy pamätníkov 20. storočia aj metodické listy určené pedagógom a ich študentom. Časopis chce pútavou formou aj s autorskými ilustráciami Matúša Maťátka a Ivany Šátekovej priblížiť niekedy ťaživé témy z minulosti, aby sme sa z nich dokázali poučiť.

Témy v roku 2023:

Post Bellum

DOKUMENTUJEME
VZDELÁVAME
ROZPRÁVAME

A POST BELLUM SK, Klincová 35, 821 08 Bratislava
T +421 902 754 380

1. Rozpady Československa
2. Identita na tanieri
3. Slovo ako zbraň
4. Strážcovia demokracie

Cena jedného výtlačku: 6€

Cena predplatného: 35€

Cena predplatného pre školy, knižnice a vzdelávacie inštitúcie: 24€

Náklad: 1 000 ks

Distribúcia prostredníctvom B2B segmentu:

- Partner Technic

Časopis nájdete v predajniach:

- Artforum
- Martinus
- Artattack
- Kompot
- Literárno-informačné centrum

Podcast Príbehy 20. storočia

Od roku 2020 v spolupráci s najčítanejším online médiom Aktuality.sk tvoríme podcast Príbehy 20. storočia. Vypočuť si v nich môžete príbehy pamätníkov z nášho archívu memoryofnations.sk.

Nájdete ich na stránke Aktuality.sk a na Spotify.

V roku 2023 sme vytvorili a publikovali 38 nových dielov s príbehmi 20. storočia skutočných ľudí, ktorí prežili holokaust, boli súčasťou Slovenského národného povstania, boli perzekvovaní komunistickým a socialistickým režimom, prežili vpád vojsk Varšavskej zmluvy, či sa rozhodli emigrovať do západného demokratického sveta.

Sloboda nie je happy end!

11 vytvorených a publikovaných častí

Beh pre pamäť národa 2023

20. máj 2023

Takmer 600 bežcov a bežkýň

www.behprepamatnaroda.sk

Blog na SME

Články Post Bellum nájdete aj na našom blogu, kde prostredníctvom spomienok pamätníkov a historických faktov ukazujeme históriu tak, ako sa skutočne stala. Jeho čítaním a zdieľaním posúvame pútavou formou historické témy 20. storočia k ďalším ľuďom, ktorí možno nepoznajú naše dejiny dostatočne na to, aby mohli odolávať klamstvám, ktoré sa šíria. Blog bol spustený 5. mája 2022. Celkový počet výstupov do konca roka 2023 je 50, priemerná čítanosť do konca roka 2023 je 3308. V roku 2023 sme publikovali 35 článkov.

MEDIÁLNE OHLASY:

V roku 2023 sa nám podarilo zdvojnásobiť počet našich mediálnych výstupov v slovenských regionálnych i celoštátnych médiách. Kým v roku 2022 sme mali 653 publikovaných správ, článkov, reportáží, rozhovorov, príbehov a blogov, tak v roku 2023 to už bolo 1 212 publikovaných materiálov so spomenutím mena Post Bellum.

K zlepšeniu došlo nielen, čo sa týka počtu mediálnych výstupov, ale aj ich kvality - máme viac materiálov publikovaných v TV, rádiách, printoch, ale aj v mienkotvorných online médiách. Zvýšili sme tiež počet interview, ako aj rozsah a obsahovú stránku publikovaných správ.

Okrem tradičných komunikačných udalostí, ktorým sa historicky venuje Post Bellum (napr. výročia spojené s holokaustom, Augustom 68, či Novembrom 89) sme v roku 2023 viac pozornosti venovali dvom okrúhlym výročiam - 35. výročiu Sviečkovej manifestácie a 75. výročiu komunistického prevratu z februára 1948.

V regionálnych médiách výborne zarezovala putovná exteriérová výstava HERstory, ale aj cyklus diskusií "Strážcovia demokracie".

MEDZINÁRODNÉ SPOLUPRÁCE

1. CINEMASTORIES of WWII - Kinopříběhy 2. svetovej vojny

Lídrom projektu bola organizácia Post Bellum SK. Partnerské organizácie sú: Post Bellum CZ, Documenta zo Zagrebu, Tachles a Memorial Bautzner Strasse z Drážďan. Projekt s názvom „Kinopříběhy 2. svetovej vojny - dokumentárne filmy s preživšími a členmi 2. svetovej vojny - prebieha v období od roku 2022 do apríla 2024. Projekt pozostáva z nasledujúcich kľúčových aktivít realizovaných vo všetkých 4 zúčastnených krajinách: 1) dokumentovanie pamätníkov, ktorí prežili holokaust a iných svedkov 2. svetovej vojny (40 príbehov), 2) tvorba národných dokumentárnych filmov (4 filmy), 3) organizovanie offline a online diskusií pre širokú verejnosť - oral history a dôležitosť dokumentovania životných príbehov 20. storočia (8), 4) verejné premietanie dokumentárnych filmov doplnené diskusiami s odborníkmi a ďalšími hosťami (15) a projekciami z dokumentárnych filmov pre stredné školy (30). Ambíciou nášho projektu bolo zvýšiť povedomie na spomienku na holokaust a o tom, ako Európske dejiny prostredníctvom uchovávanía spomienok svedkov kľúčových historických udalostí, akými boli 2. svetová vojna, si pripomínajú židovské obeť holokaustu a/alebo ich druhú generáciu a príslušníkov odporu a prispievajú k presadzovaniu základných ľudských a občianskych práv a demokratických hodnôt medzi občanmi EÚ. Počas projektu vznikol aj slovenský národný film s názvom "Príbehy 2. svetovej vojny". V rámci projektu v septembri 2023 sa uskutočnila šnúra podujatí s názvom "Strážcovia demokracie" v 10 slovenských mestách pre širokú verejnosť a študentov stredných škôl. Projekt je financovaný pod záštitou Európskej komisie z programu CERV (Citizens, Equality, Rights and Values Programme)

2. **CLT03037 - History defines our future - Minulosť určuje našu budúcnosť**

Lídrom projektu bola organizácia Post Bellum a jej partnermi sa stali Edah a nórsky partner Nórske centrum pre výskum holokaustu a národnostných menšín. Projekt sa začal v apríli v roku 2022 a koniec projektu bude v apríli 2024. Širším cieľom a ambíciou projektu bola a naďalej je obrana zmenšujúceho sa priestoru občianskej spoločnosti, ktorý sme v posledných rokoch pozorovali na Slovensku (aj mimo neho), ako aj presadzovanie a posilňovanie ľudských a občianskych práv, slobody prejavu a umeleckého prejavu, demokratických hodnôt. Hlavnými aktivitami projektu boli: 1) natočenie pamätníkov 2. generácie preživších holokaustu a 2. svetovú vojnu na Slovensku a v Nórsku (20), 2) konferencia (v rámci tohto projektu vznikla Konferencia Slobodní študenti #forever - viac info tu:

<https://www.historydefinesourfuture.sk/vzdelavame/>, 3) Výstava "PAMÄŤ AKO REFERENCIA. KRITICKÉ KONTEXTY SLOVENSKEHO ŠTÁTU V SÚČASNOM VIZUÁLNOU UMENÍ", ktorá sa uskutočnila v Múzeu holokaustu v Seredi od 8.5.2023 - 7.9.2023, viac info tu: <https://www.historydefinesourfuture.sk/vyrocie-slovenskeho-narodneho-povstania-a-vystava-pamat-ako-referencia-kriticke-kontexty-slovenskeho-statu-v-sucasnom-vizualnom-umeni/>, 4) strategické plánovanie pre občianske združenie Post Bellum s podkladom pre vznik kultúrneho centra Post Bellum do roku 2030.

Projekt je financovaný v rámci programu "Podnikanie v oblasti kultúry, kultúrne dedičstvo a kultúrna spolupráca" spolufinancovaného z Finančného mechanizmu Európskeho finančného priestoru 2014-2021 a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

3. **Theatre of Remembrance - Divadlo pamäti**

Projekt Divadlo pamäti je medzinárodná spolupráca s holandským divadlom Theater Na de Dam (Stichting Theater Na de Dam) ako lídrom projektu, ktorý financuje Európska komisia. Zapojených bolo 9 krajín, medzi inými, aj slovenské a české Post Bellum. Hlavnou ideou tohto projektu, je vytvorenie divadelného predstavenia (inscenácie) v každej zo zapojených krajín v rámci témy pripomienky obetiam holokaustu, ktorú si uctieваме každoročne 27.1.

Do projektu sa zapojili mladí študenti vo veku od 14-18 rokov. Na Slovensku vznikla inscenácia s názvom "Úkryty a úteky" v podaní žiakov nitrianskej Základnej umeleckej školy Rosinského pod vedením Marici Šiškovéj. V divadelnej autorskej hre spracovali 5 ľudských príbehov, ktoré boli zdokumentované už predtým dokumentaristami Post Bellum. Boli to príbehy ľudí, ktorí sa v mladom veku museli ukrývať alebo utekať pred hrôzami 2. svetovej vojny a holokaustu.

Projekt je financovaný pod záštitou Európskej komisie z programu CERV (Citizens, Equality, Rights and Values Programme).

4. Gulag XR

Lídrom projektu je česká organizácia Gulag.cz a projektové obdobie sa datuje od novembra 2020 do decembra 2023.

Gulag XR je nový vzdelávací program založený na historických a archeologických výskumoch spojených s modernými technológiami, ako sú virtuálna a rozšírená realita alebo komiksy. "Európska pamäť Gulagu" - rozšírená realita ako vzdelávací nástroj" (European Memory of the Gulag - Extended Reality as an Educational Tool) - skrátené GULAG XR. Vzdelávací program je určený pre žiakov od 9. triedy základnej a strednej školy v Česku, Nemecku, Poľsku a na Slovensku. Cieľom bolo vytvoriť úplne nový prístup k výučbe o sovietskych represióch, pričom žiaci a študenti budú môcť okúsiť atmosféru Gulagu. Vďaka inovatívnym technológiám a prístupom (väčšiu časť tvorí komiksová podoba) získajú viac informácií a skúseností než pri bežnej výučbe. Cez reálne príbehy sme chceli priblížiť rôzne formy represíí - hromadné deportácie, popravy alebo tábory Gulagu, pričom slovo "Gulag" vnímame ako hlavný symbol všetkých týchto zločinov. Projekt zároveň upozorňuje na spoločný európsky rozmer sovietskych represíí. Na projekte sa podieľali organizácie Gulag.cz, vzdelávacia spoločnosť Scio, nemecký Memorial, poľské Kolégium východnej Európy a Post Bellum. Projekt vznikol za pomoci financovania z programu európskeho programu Erasmus+.

5. Medzigeneračné vzdelávanie v česko-slovenskom kontexte

Lídrom projektu je Post Bellum CZ a ďalším a jediným partnerom je Post Bellum SK. Projekt trval v rozmedzí od marca 2023 do konca roka 2023. Hlavné aktivity projektu boli: 1) organizovanie Česko-slovenskej letnej školy - 4 dni plné workshopov a lektorovania pedagógov z Čiech a Slovenska; 2) Konferencia Slobodní študenti - 2. pokračovanie medzinárodnej multižánrovej konferencie; 3) vznik didaktickej webovej platformy česko-slovenských pohľadov na 20. storočie a stretnutia organizácií v Prahe a v Bratislave za účelom výmeny know-how a spolupráce v oblasti vzdelávania. Projekt vznikol za pomoci financovania z programu európskeho programu Erasmus+.

6. EVZ Stiftung: "Local history education in Slovakia for contemporary remembrance of the National Socialist era and critical confrontation with right-wing extremist violence and anti-Semitism" - „Lokálne vzdelávanie na Slovensku pre súčasnú spomienku na éru národného socializmu a kritickú konfrontáciu s pravicovo-extrémistickým násilím a antisemitizmom“

Projekt, resp. grant s názvom "Confronting the past", ktorý bol schválený s názvom pre Post Bellum na rok 2023 a trvá až do septembra 2024. Hlavnou náplňou projektu je vzdelávacia činnosť prostredníctvom workshopov pre študentov základnej a strednej školy (z výberu ponúkaných workshopov Post Bellum! a ďalšou aktivitou je Memoriál stopami ukryvaných detí pre ročník 2023 a 2024 (4. a 5. edícia) - viac o Memoriáli v sekcii ROZPRÁVAME - Memoriál stopami ukryvaných detí. Projekt je spolufinancovaný EVZ Stiftung Foundation.

7. IVF - Transcaucasian and Visegrad Nations Common Memory - Occupants or liberators? Democracy or Tyranny? - Okupanti alebo osloboditelia? Demokracia alebo tyrania?

Líder projektu je Post Bellum CZ. Partnermi projektu sú: Post Bellum SK, Terra Cognita Foundation, Krzyzowa Foundation for Mutual Understanding in Europe, Institute for Development of Freedom of Information a "Hazarashen" Armenian

Post Bellum

DOKUMENTUJEME
VZDELÁVAME
ROZPRÁVAME

A POST BELLUM SK, Klincová 35, 821 08 Bratislava
T +421 902 754 380

Center for Ethnological Studies. Projektové obdobie je od apríla 2023 do septembra 2024. Medzi hlavné aktivity projektu patrí zdokumentovanie 20 pamätníkov totalitného režimu v Gruzínsku a Arménsku. Následne vytvorenie krátkych dokumentárnych filmov, ktoré nadväzujú na zdokumentovaných pamätníkov zo spomenutých krajín. Ďalšia aktivita je edukačný program - premietanie dokumentárnych filmov s názvom "Oslobodené alebo okupované? Priniesli slobodu alebo tyranu?" a diskusia na stredných školách, tiež vo všetkých krajinách partnerských organizácií. Medzi vedľajšie aktivity tiež patria stretnutia partnerov v Gruzínsku a Arménsku, sledovanie projektu a nastavenie spoločnej práce ako aj výmena know-how medzi organizáciami. Projekt je spolufinancovaný International Visegrad fund (Medzinárodným Vyšehradským fondom).